

Карипбаева Г.А.,
Зайсанбаев Т.Қ.

**Өзгетілдік топтарға арналған
тест тапсырмаларының берілу
жолдары**

Мақалада өзгетілдік топтарға берілетін тест тапсырмаларының үлгілері туралы сөз болады. Әлемдік білім беру жүйесінде тест тапсырмаларын «еске сақтау», «түсіну», «қолдану» және «бірнеше дұрыс жауапты» деген деңгейлерге бөлу дәстүрі бар. Студентке берілетін тест нұсқасында осы төрт деңгей тең мөлшерде болуы тиіс. Бұл студенттің білімін әділ әрі нақты бағалауға мүмкіндік береді. Мақалада тест тапсырмалары студенттің білімін бағалау құралы ғана емес, ол сонымен қатар тіл үйрету, оқыту қызметтерін де атқаруы тиіс екендігі айтылады. Ол үшін тест тапсырмалары грамматикалық ережелерді сұрауға емес, әртүрлі грамматикалық формаларды сөйлем құрамында қолдануға негізделуі тиіс. Мақала авторы Ресейлік белгілі тестолог, профессор В.С.Аванесовтың тест тапсырмалары үлгілерін кеңінен қолданудың тиімді жақтарын жан-жақты ашып көрсетеді. Мақалада профессор В.С.Аванесовтың тест тапсырмалары үлгілері студенттің ойлау қабілетін жетілдіретіні, мұндай тест үлгілерін Қазақстан Республикасында кеңінен тарауын қолдау қажет екендігі туралы айтылады.

Түйін сөздер: өзгетілдік, тест тапсырмаларының, деңгейлерге, қолдануды, әдістемесі, күрделілік деңгейі, нақты.

Karipbayeva G.A.,
Zaisanbayev T.K.

**The different types of tests for
the foreign students**

This article tells about versions of testing tasks for the groups of foreign students. In the world there is such experience to divide tests on different levels such as «remembering», «understanding», «using» and «several right answers». In the test given to a student all the four versions must be presented in equally. It gives the opportunity to evaluate the knowledge of students objectively. As well, it is told, that test is not only a tool to evaluate the knowledge of student, tests should be used for teaching. For this purpose testing tasks must be aimed not to grammatical rules, but to use different grammatical forms in one sentence. The author basing on the Russian specialist on tests V.S. Avanesov, pays much attention to the effectiveness of using several versions of tests. Referring to V.S. Avanesov the author shares that tests help to develop thinking abilities of student. It's necessary to spread testing on the whole territory of Kazakhstan.

Key words: foreign, testing tasks, levels, using, methods, complexity, vital.

Карипбаева Г.А.,
Зайсанбаев Т.Қ.

**Различные виды тестов
для иностранных студентов**

В статье говорится о вариантах тестовых заданий для групп, состоящих из иностранных студентов. В мировом опыте есть практика разделения тестов на такие уровни, как «запоминание», «понимание», «использование» и «несколько правильных ответов». В предоставленном студенту варианте должны присутствовать все четыре уровня в равном количестве. Это дает возможность объективно оценить знания студента. Также в статье отмечается, что тест это не только инструмент для оценки знания студентов, тест также должен использоваться для обучения. Для этого тестовые задания должны быть нацелены не на грамматические правила, а на использование различных грамматических форм в составе предложения. Автор широко раскрыл тему эффективности использования вариантов тестовых заданий от известного российского тестолога В.С. Аванесова. В статье говорится со ссылкой на В.С. Аванесова о пользе тестовых заданий для развития мыслительной способности студента и необходимости их распространения на территории Казахстана.

Ключевые слова: иностранные, тестовые задания, уровни, употребление, методика, сложность уровня, реальный.

ӨЗГЕТІЛДІК ТОПТАРҒА АРНАЛҒАН ТЕСТ ТАПСЫРМАЛАРЫНЫҢ БЕРІЛУ ЖОЛДАРЫ

Еліміздің әлемдік білім беру жүйесімен тығыз қарым-қатынас жасауы, білім беруде инновациялық технологиялардың кең көлемде енуі тіл үйретуге де жаңа тұрғыдан келуді талап етіп отыр. Қазір электронды білім беру жүйесіне көшу нәтижесінде электронды оқулықтардың маңызы артып келеді. Сондай-ақ студенттердің білімін бағалауда да тестілеу әдісі кеңінен қолданылуда. Дегенмен тестілеу тәсілі туралы айтыс-тартыс көп, оны жақтаушылар да, даттаушылар да аз емес. Бұл тек біздің елімізде ғана емес көршілес Ресейде де даулы мәселеге айналған. Оқытудың жаңа электронды техникаға негізделген түрін кеңінен қолдануды жақтайтын ресейлік танымал тестолог, профессор В.С.Аванесов бұл туралы былай деп жазады: «Одни рассматривают тесты как средство радикального преобразования учебного процесса в сторону его технологизации, снижения трудоемкости. И становятся энтузиастами этого метода. Другие видят в тестах средство принижения роли педагога, а само тестирование воспринимают как выражение недоверия к традиционно выставляемым ими оценкам. А потому проявляют определенную настороженность. Третьи считают именно тесты виновными в различных нарушениях педагогической этики, необоснованной дифференциации учащихся и потому решительно отвергают тестовый контроль знаний. Четвертые критикуют, приводя при этом довольно спорные аргументы» [1].

Тест туралы дауға себеп болып жүрген мәселе – тест құрастырудың қыр-сырын білмеуімізден десек те болады. Мектеп оқушыларына арналған тестілер де, жоғары оқу орындары студенттеріне арналғандары да «Қазақ тілінде қанша дауысты дыбыс бар?» немесе «Ырықсыз етіс жұрнағын көрсетіңіз» тәрізді болып келетіні де өтірік емес. Мектеп оқушыларын ҰБТ-ға дайындау барысында ай сайын қаншама тест дайындауға тура келеді. Тестілердің қажетті мөлшерін, нұсқасын толтыру мақсатында тест құрастырушыларға осындай түкке тұрғысыз сұрақтар дайындауларына тура келеді. Осылайша тест тапсырмаларының санын толтырамыз деп сападан айырылып қалып жатамыз.

Өзгетілдік топтарға тіл үйретудегі кемшіліктердің тағы бірі – грамматикаға тым көп көңіл бөлу. Нәтижесінде қазақ тілін 11 жыл оқыған адам екі ауыз сөздің басын қоса алмай тұрады. Бұл

тек қазақ тiлiне ғана қатысты емес. Кеңес Одағы кезiндегi ұлт мектептерiнде орыс тiлiн оқытуға арналған оқулықтар да тек грамматиканы оқытуға негiзделген. Ал қазiр ауылдан келген қазақтардың барлығының азды-көптi болса да орысша сөйлей алуы – ұлт мектептерiндегi орыс тiлiн оқыту әдiстемесiнiң кереметтiгiнен емес, орыс тiлiне деген қажеттiлiктiң нәтижесi.

«Қазiргi кездегi оқулықтар да, әдiстеме де, мұғалiм де қазақ тiлiн ана тiлi ретiнде үйретуге икемделiп дайындалған. Себебi, мұғалiмдер дайындайтын оқу орындары қазақ тiлiн тек ана тiлi ретiнде оқытатын мұғалiмдер дайындап келедi. Сондықтан олар оқу сыныбына (аудиториясына) келедi де грамматиканы жаттатудан бастайды. Айналып келгенде бала ереженi бiлiп-ақ тұр, бiрақ сөйлеуге дәрмен жоқ. Оқытушының да, оқушының да қыруар еңбегi тiл үйрету мен тiл үйренуге емес, грамматиканы жаттату мен жаттауға босқа сарп болуда» [2], – деген профессор Ә. Жүнiсбектiң пiкiрi бүгiнгi күнгi мектептердегi қазақ тiлiн оқытуда кетiп жатқан кемшiлiктердi дәл көрсетiп тұр.

Ендi төменде Қазақстандағы маңдай алды медициналық оқу орындарының бiрi С.Ж. Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық медицина университетiндегi тест үлгiлерiне тоқталып, бұл саладағы кемшiлiктер мен жетiстiктерге тоқталайық. С.Ж. Асфендияров атындағы ҚазҰМУ-да емтихан екi кезеңнен тұрады. Бiрiншi кезеңде студенттер ҚазҰМУ-дың тест орталығында тест тапсырады, екiншi кезеңде өтiлген пәннен ауызша емтихан болады.

ҚазҰМУ-да тест тапсырмалары «еске сақтау», «түсiну», «қолдану» және профессор В.С. Аванесовтың үлгiсi бойынша жасалған бiрнеше дұрыс жауабы бар тестiлерден тұрады. Күрделiлiк деңгейi әр түрлi осы тест тапсырмалары тең мөлшерде бөлiнген, тест нұсқалары жасалады. Алдымен «еске сақтауға» арналған тест тапсырмаларының үлгiлерiн сөз етейiк. Жоғары оқу орнында оқитын студенттiң, әрине белгiлi бiр дәрежеде қазақ тiлiн меңгерiп келгендер, сондықтан оларға болашақ мамандықтарына қатысты сөздердi меңгерту басты орында тұрады. Еске сақтауға арналған тестiлер қазақ тiлiндегi медициналық терминдер мен медициналық сөз тiркестерiн студенттердiң қаншалықты бiлетiнiн анықтауға арналады. Мысалы:

*!Дұрыс аударылған ауру атауы

- 1) корь – оба

- 2) чума – қызылша
- 3) коклюш – желшешек
- 4) брюшной тиф – iш сүзегi
- 5) ветряная оспа – көкжөтел

*!«Органы дыхания» сөз тiркесiнiң аудармасы

- 1) демалу мүшесi
- 2) демалыс мүшесi
- 3) тыныстық мүше
- 4) тыныс алу мүшелерi
- 5) тыныстың алу мүшелерi

*!Ауру атауы

- 1) күл
- 2) жiлiк
- 3) бұғана
- 4) қабырға
- 5) жауырын

Өкiнiшке қарай, тест тапсырмаларын құрастыруда грамматиканы сұрау ҚазҰМУ-дың қазақ тiлi кафедрасы оқытушыларына да тән кемшiлiк. Мысалы:

*!Септiк жалғаудың {iлiк, барыс} түрлерi

- 1) оларды емдеуге
- 2) денсаулық сақтау
- 3) шаралардың жүйесi
- 4) медициналық шаралар
- 5) аурулардың алдын алуға

*!Септiк жалғаудың {шығыс, табыс} түрлерi

- 1) жұлынды, адамның
- 2) қуықтан, бауырын
- 3) бүйректен, ағзаға
- 4) аурудан, сақтанды
- 5) жүректi, көзiн

Бұл – фасет үлгiсiнде берiлген тест. Профессор В.С.Аванесов фасет арқылы берiлген тест тапсырмасының артықшылығы туралы былай дейдi: «Это главный принцип, позволяющий создавать, в одном задании, сразу несколько вариантов. Что помогает полностью исключить такую распространенную у нас форму искажения результатов, как списывание и даёт возможность объективного сопоставления тестовых баллов испытуемых» [1]. Бұл тест тапсырмасында тест құраушы фасет үлгiсiн дұрыс мақсатта пайдаланбаған. Септiк түрiн көрсету арқылы емес, олардың сөйлемнiң құрамында дұрыс қолданылуын тексеру арқылы бiр тапсырманың iшiнен бiрнеше жауап жасауға болатын едi.

Ендi төменде түсiнуге арналған тест тапсырмаларының үлгiлерiн сөз етеміз. Мысалы:

*!өкпенiң қызметi туралы айтылған сөйлем

- 1) өкпе – кеуде қуысында орналасқан мүше.

2) Шылым шегу өкпенің созылғыштығын төмендетеді.

3) Өкпе оттегін қанға өткізіп, көмір қышқыл газын сыртқа шығарады.

4) Шылым шекпейтін адамның өкпесі созылғыштық қасиетін жоғалтпайды.

5) Өкпе көпіршіктерінің қызметі бұзылғанда адамның денсаулығы нашарлайды.

*!Жоспарлы гигиеналық сараптау қандай бағыттарда жоспарлануы керек?

Сұрақтың дұрыс жауабы

1) Азық-түліктер сатып алу керек.

2) Сүт тағамдары тез бұзылатын азық-түліктерге жатады.

3) Тағамның сапасын арттыру бағытында көп жұмыс жүргізілді.

4) Тағамның құрамында зиянды қоспалар бар екені анықталды.

5) Қоғамдық орындарда астың сапасын бақылау бағытында жоспарланады.

*!Антибиотиктер неден алынады?

Сұрақтың дұрыс жауабы

1) Антибиотиктер әртүрлі жолмен алынады.

2) Антибиотиктер өндірістік тәсілмен алынады.

3) Антибиотиктер шөп гүлдеген кезде алынады.

4) Антибиотиктер химиялық жолмен де алынады.

5) Антибиотиктер жануарлар ағзаларынан алынады.

Көріп отырғанымыздай тест тапсырмалары студенттің тапсырманы дұрыс түсінуіне арналған. Ешқандай грамматиканы сұрамай-ақ студенттің қазақ тілін қалай меңгергенін, қалай түсінетінін анықтауға болады.

Ал «қолдануға» арналған тест тапсырмалары студенттің грамматикалық амал-тәсілдерді қаншалықты дұрыс түсінетіндігін анықтауға бағытталған. Мысалы:

*!Ас жұтқыншақ арқылы өңешке, одан асқазанға түсіп,..... әсерінен қорытылады.

Сөйлемді толықтыратын сөз тіркесі

1) асқазан сөлін

2) аш ішектегі сөлмен

3) ас қорыту бездерінің

4) ұйқы безінің өзектерінде

5) асқазанның шырышты қабығынан

*!....., ауылдық жерлерде іш ауруы жиі кездеседі.

Құрмалас сөйлемнің бірінші сыңары

1) Бұлақтың су ішіп

2) Су құбыры тартылса

3) Сапасыз су ішетіндіктен,

4) Көлдермен су ішетіндіктен

5) Су көздерде тазартылмағандықтан

*!Денсаулығы.. сақтай білу – әрбір адам... міндеті.

Көп нүктелердің орнына қойылатын қосымшалар

1) ге, де

2) м, нің

3) ны, дан

4) сы, мен

5) н, ның

В.С.Аванесовтың үлгісі бойынша жасалған тест тапсырмаларында нақты қанша жауап дұрыс екендігі көрсетілмейді. Бұл студенттің жан-жақты ойлау қабілетін жетілдіреді. Мысалы:

Сіздің назарыңызға бір, екі, үш және одан да көп жауабы бар болу мүмкін тест тапсырмалары ұсынылады. Пернетақтадан барлық дұрыс жауапты нөмірлерді басыңыз. Мысалы:

*!Иммунитет – ағзаның.... қабылдау қабілеті

Көп нүктенің орнына қойылатын сөз тіркесі

1) дәрумендерді

2) улы заттарды

3) жұқпалы ауруды

4) коректік заттарды

5) жұқпалы аурулардың

6) ағуызды тағамдардан

7) тағамдарды қабылдау қабілеті

*!Ұн тағамдары денеге артық май жиналуына.....

Сөйлемді аяқтайтын сөз тіркестері

1) әсер етеді

2) себеп болады

3) себепші болады

4) ықпалын тигізеді

5) көмегімен тигізеді

6) әсер етуіне мүмкін

7) ықпалын тигізсе мүмкін

8) себепші болуына мүмкін

9) себепші болуына ықпал етіп

Әдебиеттер

- 1 Аванесов В.С. Теория и методика педагогических измерений // www.viperson.ru
- 2 Жүнісбек Ә. «Қазақ-орыс» әліпбиі ме әлде «орыс-қазақ» әліпбиі ме? Мемлекеттік тілді дамыту институты сайты.
- 3 Зайсанбаев Т.Қ., Канленова Б.Н. Мемлекеттік тілді меңгереміз. – Алматы, 2012.
- 4 Доскеева Б.Ж., Дәрменқұлова Р.Н. Жалпы медицина факультеті студенттеріне арналған тест тапсырмаларының жинағы. – Алматы, 2014.
- 5 Тұңғышбаева Г.Ж. Қазақ тілі сабақтары. Стоматология факультетінің орыс бөлімі студенттеріне арналған оқу құралы. – Алматы, 2008.

References

- 1 Avanesov V.S. Teorya I metodika pedagogicheskikh izmereni // www.viperson.ru
- 2 Zhunisbek A. Kazak-orys» alipbii me alde «orys-kazak» alipbii ve?
- 3 Zaisanbaev T.K., Kanlenova B.N. Memlekettik tilde mengeremiz. – Almaty, 2012.
- 4 Doskeeva B.Zh., Darmentkulova R.N. Zhalpy meditsina fakulteti studentterine arналған test apsymamalarynyn zhinagy. – Almaty, 2014.
- 5 Tyngyshbaeva G.Zh. Kazak tili sabaktary. Stomatologiya fakultetinin orys bolimi studentterine arналған oky kuraly. – Almaty, 2008.